

Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» – Додаток 1 до Вип. 36. – Том II (62): Тематичний випуск «Вища освіта України у контексті інтеграції до європейського освітнього простору». – 2015. – С. 391-398.

Білецька Вікторія Вікторівна, м. Київ

Педагогічний контроль в процесі моніторингу якості фізичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів

Анотація. с

Ключові слова: педагогічний контроль, моніторинг, фізичне виховання, студенти.

Анотація. Матеріал статті репрезентує особливості здійснення педагогічного контролю в процесі моніторингу якості фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів технічного профілю. Контроль ефективності занять по фізичному вихованню студентів вищого навчального закладу технічного профілю може визначатися на основі моніторингу показників фізичного розвитку, показників функціонального стану серцево-судинної та дихальної систем, показників рівня фізичного стану та фізичного здоров'я, показників рівня фізичної підготовленості. Значення комплексної оцінки фізичної підготовленості студентів пов'язано з ускладненням змісту навчально-тренувального процесу, використанням системно-цільового програмування, а також збільшенням кількості реєструваних параметрів. Проведення педагогічного моніторингу дозволяє здійснювати постійне відслідковування динаміки фізичного стану студентів, інтерпретувати отримані дані, забезпечувати зворотний зв'язок, розробляти рекомендації, вносити відповідні корективи в процес фізичного виховання студентів та ефективно виконувати функції управління.

Ключевые слова: педагогический контроль, мониторинг, физическое воспитание, студенты.

Annotation. Material article represents the peculiarities of pedagogical control in the process of monitoring the quality of physical training of students of higher educational institutions of technical profile. Monitoring the effectiveness of physical education classes high school students technical profile can be determined based on the monitoring indicators of the physical development of the functional state of the cardiovascular and respiratory systems, indicators of physical condition and physical health, indicators of the level of physical fitness. Evaluation of physical fitness of students is carried out on the background: the increasing complexity of the content of the training process, using a system-targeted programming, as well as an increase in the number of registered parameters. Implementation of pedagogical monitoring allows for constant monitoring of the dynamics of the physical condition of the students interpret the data, provide feedback and develop recommendations to make appropriate adjustments in the process of physical education of students and effectively control functions.

Keywords: pedagogical supervision, monitoring, physical education students.

Постановка проблеми та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Суть контролю і обліку у фізичному вихованні полягає у виявленні, осмислюванні та оцінці реальних умов, конкретних фактів динаміки і результатів педагогічного процесу. Завдяки контролю і обліку накопичуються дані про фізичний стан, техніко-тактичну підготовленість та кількісні досягнення студентів[2, 10]. Крім цього, систематично перевіряється ефективність засобів, методів і організаційних форм, які застосовуються в процесі фізичного виховання студентів, з'ясовується характер ускладнень і невдач у навчальному процесі, волява стійкість і працездатність студентів. Дані контролю дозволяють точніше

планувати і коректувати навчально-виховний процес, тим самим сприяючи покращанню якості та ефективності фізичного виховання [6].

Проте, як свідчить аналіз ситуації моніторинг якості фізичного виховання досягає своєї мети і виконує властиві йому функції тільки при дотриманні ряду обов'язкових принципів, таких як: всеосяжний характер контролю, його систематичність, цілеспрямованість, об'єктивність, вимогливість, а також постійне вдосконалення всіх його форм і методів [1, 7]. Тому виникає необхідність визначення особливостей здійснення педагогічного контролю в процесі моніторингу якості фізичного виховання у вищих навчальних закладах. Дослідження проведено відповідно до науково-дослідної роботи Національного авіаційного університету «Удосконалення педагогічних технологій формування фітнес-культури студентів у процесі фізичного виховання» (номер держреєстрації 0113U000586).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фахівцями галузі визначена роль та функції різних видів педагогічного контролю в процесі фізичного виховання студентів [9], методика проведення моніторингу фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнівської молоді [4, 5], особливості організації навчального процесу з фізичного виховання у ВНЗ технічного профілю [8]. Особливості контролю різних видів фізичної підготовленості у фізичному вихованні і спорті представлено в роботах Л.П. Сергієнка, 2001, Платонова В.М., 2008, Л.Я. Іващенко, 2008, Т.Ю. Круцевич, 2012, та ін. Однак подальшого вивчення потребують питання щодо змісту педагогічного контролю в процесі моніторингу якості навчального процесу з фізичного виховання для студентів вищих навчальних закладів.

Мета роботи – визначити особливості педагогічного контролю в процесі моніторингу якості фізичного виховання студентів вищих навчальних закладів технічного профілю.

Виклад основного матеріалу дослідження. У фізичному вихованні поняття контролю співвідноситься з поняттям моніторинг. Контроль розглядають як одну з функцій управління, спрямовану на вирішення трьох завдань – визначення відхилень фактичних результатів управління від передбачених, з'ясування причин розбіжності мети й результатів управління, визначення змісту регулюючої діяльності шляхом мінімізації наявних відхилень [9]. Суть контролю і обліку полягає у виявленні, осмислюванні та оцінці реальних умов, конкретних фактів динаміки і результатів педагогічного процесу. Завдяки контролю і обліку накопичуються дані про фізичний стан, техніко-тактичну підготовленість та кількісні досягнення тих, хто займається [6. 9].

Границі моніторингу значно розширюються, якщо ототожнити його із контрольно-аналітичною діяльністю, але це не дозволяє визначити принципові особливості моніторингу. Необхідно зазначити, що контроль є складовою управлінського циклу, він спрямований на організацію реалізації плану роботи і його мети. У зв'язку із цим контроль має ситуативний характер і є нетривалим за часом реалізації. Контроль пов'язаний з мікроелементами освітньої системи[9], а моніторинг пов'язаний з функціонуванням усієї системи[6, 7]. Моніторинг передуює плануванню й прийняттю рішень. При цьому необхідно додати, що моніторинг спрямований на основні параметри навчального закладу й має статус дослідження, а не емпіричного збору матеріалу. Він має комплексний, системний характер і створює умови для планування – річного, перспективного, стратегічного. Моніторинг реалізується за допомогою комплексу методів і чітко розроблених процедур. На відміну від контролю, який щороку може бути спрямований на нові об'єкти, моніторинг спрямований на ті самі об'єкти й періодично повторюється.

Можна стверджувати, що цілісна система управління фізичним вихованням у ВНЗ, специфіка якого породжується зворотними зв'язками, відсутня, оскільки немає об'єктивної і достовірної інформації про кінцевий

результат освітнього процесу з фізичного виховання. Зазвичай аналіз педагогічного процесу здійснюється на рівні констатації фактів, у студентів відсутній мотиваційно-ціннісне ставлення до фізичного виховання. Однією з ключових проблем, вирішення якої дозволить зробити процес фізичного виховання у ВНЗ ефективним, а також підвищити якість управлінських дій, є несвоєчасне отримання науково обґрунтованої інформації про фізичний стан студентів суб'єктами всіх рівнів управління: адміністративного (стратегічний та тактичний рівень) – ректор, декан факультету, завідувач кафедри фізичного виховання, голова спортивного клубу; педагогічного (оперативний рівень) – викладачі фізичного виховання, тренери, а також самими студентами. Підставою для вирішення проблеми, на наш погляд, є проведення педагогічного моніторингу, що дозволяє здійснювати постійне відстеження динаміки фізичного стану студентів, інтерпретувати отримані дані, забезпечувати зворотний зв'язок, розробляти рекомендації, вносити відповідні корективи в процес фізичного виховання студентів і на цій основі ефективно здійснювати функції управління.

У сфері фізичного виховання і спорту проводиться значна кількість досліджень моніторингового характеру: моніторинг рівня фізичного розвитку та фізичної підготовленості учнівської молоді [4, 5], моніторинг фізичної підготовленості студентів [6]. Контроль ефективності занять фізичним вихованням проводиться на основі урахування змін суб'єктивних і об'єктивних показників [3, 10].

Контроль ефективності занять з фізичного виховання студентів ВНЗ технічного профілю може визначатися на основі моніторингу антропометричних показників (зріст, масі тіла, окружні розміри, індекси фізичного розвитку, індекси пропорційності розвитку мускулатури, індекси для визначення типу тіла будови), показників функціонального стану серцево-судинної і дихальної систем (ЧСС, артеріального тиску, частоти дихання, ЖЄЛ, індексів, що характеризують стан серцево-

судинної системи (індекс Робінсона, вегетативний індекс Кердо), дихальної системи (індекс Скібінського), результатів функціональних проб – проба Штанге, проба Генче, ортостатична проба), фізичної працездатності (проба Руф'є, степ-тест PWC₁₇₀). Також для контролю ефективності занять з фізичного виховання студентів можна використовувати динаміку рівня фізичного стану та фізичного здоров'я, які визначаються різними методами і методиками (метод прогнозування фізичного стану Пирогової, експрес-система діагностики фізичного стану «КОНТРЕКС 1» (Душанін С.А.), методика оцінки рівня фізичного здоров'я (С.В.Хрущов, 2006), методика оцінки рівня фізичного стану (В.І. Белов, 1993), експрес-оцінка рівня фізичного здоров'я студентів (Г.Л. Апанасенко, 1988), методика самооцінки рівня здоров'я (Войтенко В.П.)).

Але зазвичай контроль ефективності занять з фізичного виховання студентів ВНЗ технічного профілю здійснюють на основі моніторингу показників фізичної підготовленості. Зростаюче значення комплексної оцінки фізичної підготовленості студентів пов'язано з ускладненням змісту навчально-тренувального процесу, використанням системно-цільового програмування, а також підвищенням числа реєстрованих параметрів.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Процес фізичного виховання має базуватися на сучасних наукових поглядах, а його якість – визначатися, формуватися за рахунок не лише контролю, а й системи неперервних дій, спрямованих на об'єктивні вимірювання, постійне спостереження, фіксоване накопичення, якісний та кількісний аналіз, планомірне, диференційоване управління та ретельне прогнозування результатів навчання студентів, тобто на моніторинг якості фізичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів. В подальшому планується визначення принципів організації та здійснення моніторингу якості фізичного виховання студентів вищих технічних навчальних закладів.

Література:

1. Берденникова Н.Г. Организационное и методическое обеспечение учебного процесса в вузе / Н.Г. Берденникова, В.И. Меденцев, Н.И. Панов. – СПб.: Д.А.Р.К., 2006. – 208 с.
2. Білецька В.В. Програмно-методичне забезпечення процесу фізичного виховання студентів / В.В. Білецька, О.В. Давиденко, В.П. Семененко // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М.П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (Фізична культура і спорт). – 2011. – Вип. 13. – С. 35-38.
3. Білецька В.В. Фізичне виховання. Фітнес: навч. посіб. / В.В. Білецька, В.Б. Зінченко, Ю.О. Усачов, В.П. Семененко. – К.: НАУ, 2014. – 220 с.
4. Давыдов В.Ю. Методика проведения общероссийского мониторинга физического развития и физической подготовленности учащихся общеобразовательных школ, вузов: учебно-метод. пособие / В.Ю. Давыдов, А.И. Шамардин. – Волгоград: ВолГУ, 2004. – 92 с.
5. Изаак С.И. Мониторинг физического развития и физической подготовленности (теория и практика) / С.И. Изаак. – М.: Советский спорт, 2005. – С. 39–48.
6. Миронова С.П. Педагогический мониторинг как условие повышения эффективности управления процессом физического воспитания студентов: автореф... канд. пед. наук / С.П. Миронова. – Тюмень, 2004. – 28 с.
7. Романенко Ю.А. Теоретико-методичні засади моніторингу результатів навчання хімії в загальноосвітніх навчальних закладах: автореф... дис. докт. пед. наук / Ю.А. Романенко. – К., 2007. – 40 с.
8. Семененко В.П. Особливості організації процесу фізичного виховання у технічному вищому навчальному закладі /Семененко В.П., Білецька В.В. // Теорія і методика фізичного виховання і спорту. – № 3.– 2011.– С. 74-77.
9. Столярова Е.П. Роль и функции различных видов педагогического контроля при формировании практических умений и навыков у студентов

институтов физической культуры: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / Е.П. Столярова; РГУФКСМиТ. – Москва, 2012. – 24 с.

10. Томаров С.А. Эффективность различных вариантов организации и содержания учебных занятий по физическому воспитанию студентов (на примере мини-футбола): автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04 / С.А. Томаров; НГУФКСиЗим. П. Ф. Лесгафта.– Санкт-Петербург, 2011. – 26 с.